

Sygn. akt I CNP 28/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 września 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący)

SSN Barbara Myszka

SSN Agnieszka Piotrowska (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi E. S.A. w S. o stwierdzenie niezgodności z prawem
prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w R. z dnia 29 września 2015 r., sygn.
akt V Ca (...), wydanego w sprawie z powództwa A. K.

przeciwko E. S.A. w S.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 6 września 2017 r.,

**stwierdza, że prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w R. z
dnia 29 września 2015 r., (sygn. akt V Ca (...)) w zakresie, w jakim
zmienia wyrok Sądu Rejonowego w R. z dnia 7 sierpnia 2014 r.
(sygn. akt IX C (...)) przez zasądzenie odsetek ustawowych od
kwoty 45 000 (czterdzieści pięć tysięcy złotych) za okres od dnia
17 lutego 2013 r. do dnia 7 sierpnia 2014 r. jest niezgodny z
prawem.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 sierpnia 2014 r. Sąd Rejonowy zasądził od pozwanego E. S.A. w S. na rzecz powoda A. K. kwotę 52 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 7 sierpnia 2014 r. do dnia zapłaty, tytułem zadośćuczynienia za krzywdę poniesioną w związku z wypadkiem komunikacyjnym i nie uwzględnił żądania co do odsetek ustawowych od kwoty 7 000 zł za okres od dnia 17 lutego 2011 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 45 000 zł. od dnia rozszerzenia powództwa o tę kwotę do dnia zapłaty. W apelacji powód domagał się zmiany zaskarżonego wyroku przez przyznanie odsetek ustawowych od kwoty 7 000 zł za okres wcześniejszy niż wskazany w wyroku, biegnący od dnia 17 lutego 2013 r. Wyrokiem z dnia 29 września 2015 r., Sąd Okręgowy w R. zmienił wyrok Sądu Rejonowego w punkcie I o tyle, że ustawowe odsetki zasądził od dnia 17 lutego 2013 r. Strona pozwana wniosła skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem tego orzeczenia w części zmieniającej wyrok Sądu pierwszej instancji przez zasądzenie odsetek ustawowych od kwoty 45 000 zł za okres od dnia 17 lutego 2013 r. do dnia 7 sierpnia 2014 r. Zarzuciła, że zaskarżony wyrok został wydany z naruszeniem art. 321 § 1 k.p.c., ponieważ zasądzono nim odsetki ustawowe od należności głównej w wysokości 45 000 zł w zakresie nie objętym rozszerzonym żądaniem powoda, a także przekraczającym granice apelacji powoda.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego celem jest uzyskanie prejudykatu umożliwiającego dochodzenie roszczeń odszkodowawczych od Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej. W orzecznictwie Sądu Najwyższego uwzględniającym poglądy nauki prawa i orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego przyjmuje się jednolicie, że orzeczeniem niezgodnym z prawem - w rozumieniu art. 424¹ § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 417¹ § 2 k.c. - jest orzeczenie niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć albo wydane w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego

zastosowania prawa (por. orzeczenia Sądu Najwyższego: z dnia 31 marca 2006 r., IV CNP 25/05, OSNC 2007, nr 1, poz. 17, z dnia 7 lipca 2006 r., I CNP 33/06, OSNC 2007, nr 2, poz. 35, z dnia 3 czerwca 2009 r., sygn. IV CNP 18/09, niepubl.; z dnia 5 września 2008 r., sygn. I CNP 27/08, niepubl.; z dnia 20 stycznia 2011 r., sygn. I BP 4/10, niepubl.). Niezgodność z prawem powodująca powstanie odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa musi mieć więc charakter kwalifikowany, elementarny i oczywisty, tylko bowiem w takim przypadku orzeczeniu sądu można przypisać cechy bezprawności. Tę wykładnię wskazanej normy zawartej w przytoczonym przepisie podzielił Trybunał Konstytucyjny orzekając w wyroku z dnia 27 września 2012 roku, (Sk 4/11, OTK-A 2012/8/97, Dz.U. z 2012 r., poz. 1104), że art. 424¹ § 1 k.p.c. rozumiany w ten sposób, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji przysługuje tylko wtedy, kiedy niezgodność ta jest oczywista, rażąca i przybiera postać kwalifikowaną, jest zgodny z art. 77 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Strona pozwana zasadnie zarzuciła w rozpatrywanej skardze, że Sąd Okręgowy, zmieniając wyrok Sądu pierwszej instancji i zasądzając na rzecz powoda odsetki ustawowe od kwoty 45 000 zł za okres od dnia 17 lutego 2013 r. do dnia 7 sierpnia 2014 r. (a więc do momentu upływu dnia 6 sierpnia 2014 r. poprzedzającego dzień wydania wyroku przez Sąd Rejonowy) naruszył wynikający z art. 321 § 1 k.p.c. zakaz wyrokowania ponad żądanie. Powód nie domagał się bowiem tak określonych odsetek ustawowych ani w piśmie rozszerzającym żądanie pozwu z 7 000 zł do 52 000 zł, ani w apelacji, w której jednoznacznie wniósł tylko o odsetki ustawowe od kwoty 7 000 zł (wskazanej pierwotnie w pozwie) za okres wcześniejszy niż wskazany w punkcie I wyroku Sądu pierwszej instancji, biegnący od dnia 17 lutego 2013 r. Oznacza to, że powód zaaprobował przyznanie mu odsetek ustawowych od rozszerzonego powództwa obejmującego 45 000 zł za okres od dnia 7 sierpnia 2014 r. czyli tak, jak orzekł to Sąd Rejonowy.

Ustanowiona w art. 321 § 1 k.p.c. reguła związania sądu żądaniem pozwu (*ne eat iudex ultra petita partium*) oznacza, że sąd nie może wyrokować o czymś więcej (*ultra*), o czymś innym niż obejmuje żądanie (*aliud*), a także - co oczywiste - bez sformułowanego żądania. Wynikające z tego przepisu: zasada autonomii woli

stron, zgodnie z którą każdy ma swobodę kształtowania swojej sytuacji prawnej i zasada dyspozycyjności, stosownie do której strony mogą swobodnie rozporządzać swoimi uprawnieniami i dochodzić ich na drodze sądowej albo zrezygnować z poszukiwania ochrony prawnej, należą do naczelnych reguł procesu cywilnego, mającej źródło w samej jego istocie (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 29 października 1993 r., I CRN 156/93, nie publ., z dnia 29 października 1999 r., I CKN 464/98, nie publ., z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 902/99, nie publ., z dnia 28 kwietnia 2005 r., III CK 571/04, nie publ., z dnia 24 maja 2007 r., V CSK 25/07, OSNC-ZD 2008, nr B, poz. 32, z dnia 7 listopada 2007 r., II CSK 344/07, M. Prawn. 2007, nr 24, s. 1339, z dnia 18 maja 2010 r., III PK 74/09, nie publ., z dnia 3 lutego 2011 r., I CSK 261/10, nie publ. i z dnia 2 grudnia 2011 r., III CSK 136/11, nie publ. oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2014 r., III CNP 36/13, OSNC-ZD 2016, nr 1, poz. 15). Naruszenie art. 321 § 1 k.p.c. było wynikiem oczywistego błędu Sądu Okręgowego, dotyczyło przepisu nie nasuwającego wątpliwości interpretacyjnych, miało charakter rażący i było na tyle poważne, że spowodowało niezgodność zaskarżonego wyroku z prawem w rozumieniu art. 424¹ § 1 k.p.c. w części zasądzającej odsetki ustawowe od kwoty 45 000 zł za okres od dnia 17 lutego 2013 r. do dnia 7 sierpnia 2014 r.

W tym stanie rzeczy orzeczono jak w sentencji (art. 424¹¹ § 2 k.p.c.).

jw

r.g.